

Az Orvosi Hetilap főszerkesztői az éremművészetben

SZÁLLÁSI ÁRPÁD DR.

A numizmatika az orvosi kultúrtörténet szerves és látványos része, amely a tenyéren tartható fémművészet és a medicina mindenkori kapcsolatát hivatott jelképezni. Ugyanez elmondható a 150 éves Orvosi Hetilap szerkesztésének minden szakaszáról, amely napjainkig hat személyhez köthető.

A fenti megállapítás valóságtartalmát az a furcsaság sem csökkenti, hogy Markusovszky Lajosról, a zseniális alapító-szerkesztőről hosszú életében sem készült bronzplasztikai ábrázolás. A jeget Szombathely törte meg, miután a helyi kórház felvette Markusovszky Lajos nevét, és 1955-ben elkezdődtek az évenkénti emlékelőadások, Majthényi Károly készített két plakettet. Az első variáció egyoldalas mellkép. A másiknak hátoldalán felül méltató sorok, csupa nagy betűvel: „DR. MARKUSOVSZKY LAJOS EMLÉKÉRE, AKI A MAGYAR ORVOSTUDOMÁNYT ÉS ORVOSKÉPZÉST MEGALAPOZTA ÉS FELVIRÁGOZTATTA.” Alatta a mindenkori kitüntetett neve és a dá-

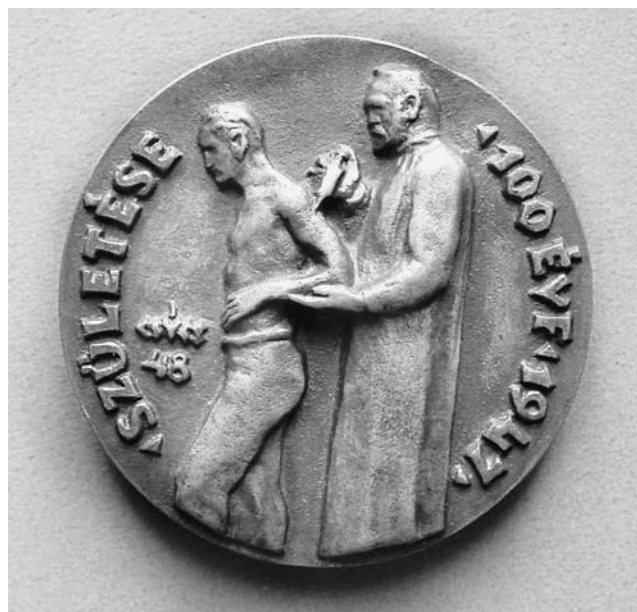
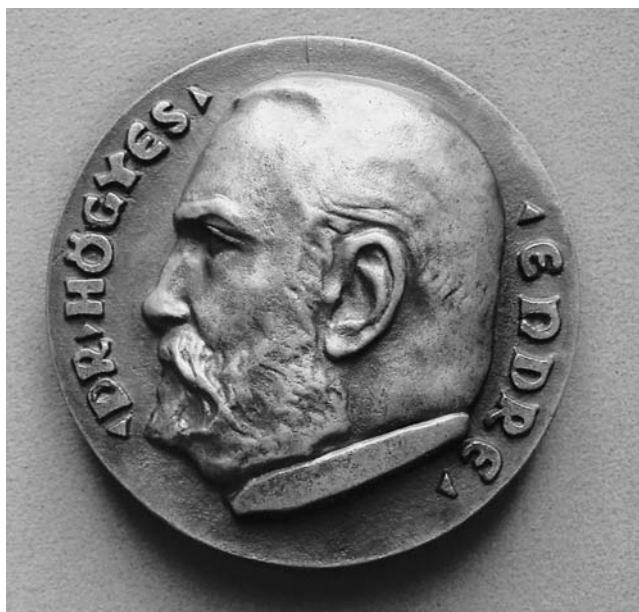
tum. Igazán illusztris nevek: a szívsebész Kudász József, a belgyógyász Magyar Imre, Hetényi Géza, Gömöri Pál és Petrányi Gyula, a gyermekgyógyász Kerpel Frónius Ödön, az elmegyógyász Nyíró Gyula, a sebész Petri Gábor, az urológus Babics Antal, a patológus Haranghy László és Romhányi György, a patofiziológus Donhoffér Szilárd és az anatómus Szentágothai János. A névsor önmagáért beszél, azóta valamennyien lexikoni címszavak. Valkó László egyoldalas portréján az Orv. Lap. bizonyára az Orvosi Hetilap rövidítése, Kusztos Gábor és Kiss György érmének nincs Hetilap-vonatkozása, ezért ismertetésüktől eltekintünk. Trencsényi Tibor felelős szerkesztő 1975-ben megkapta a szombathelyi Markusovszky-érmet, majd 1978-ban ő is készítette egyet a kor jeles művészeivel, Borsos Miklóssal (1. ábra). Ez lett az Orvosi Hetilap díjazottjainak a jutalma. Az előzőhöz hasonlóan rangos névsort lehetne felsorolni. Főszerkesztőváltás után a Markusovszky Lajos Társaság Pató Rózát bízta meg egy új érem elkészítésével. A portrés kerek öntvény 77 mm-es változata lett az évi kitüntetés, az Orvosi Hetilap címlapjának új emblémája, a 75 mm-es fehér fém variáció került a Markusovszky-díj okmányának külső oldalára. Annyi kitűnő munka méltó folytatása. Legújabb kompozíciójára még visszatérünk.

A következő főszerkesztőnek, Hőgyes Endrének e téren nagyobb szerencséje volt. Orvos testvéröccse, Hőgyes Ferenc négy nagyobb méretű plakettet domborított róla. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület orvostudományi szakosztálya pedig az 1940-es években készített Madarassy Walter művésszel egy emlékérmét. A legismertebb profilját valószínűleg Csúcs Ferenc mintázta (1947; 2. ábra). Az előoldalon a balra néző profillal szemben „Dr. Hőgyes”, a tarkójánál „Endre”. A hátlapon egy orvos beteget vizsgál. Ez inkább szimbolikus jellegű, mert Hőgyes soha nem praktizált. A bal oldalon „Születése”, jobb oldalon: „100. évf. 1947”. A kivételes orvostudós jellegzetesen rusztikus koponyáját hűen adja vissza a szobrász.

Az Orvosi Hetilap harmadik főszerkesztője Lenhossék Mihály volt. Róla az 1937-ben bekövetkezett halála évében Beck Ö. Fülöp készítette el az egyik legszebb és legkifejezőbb bronzremeklést (3. ábra). A balra tekintő arcél egyszerre természetű és aprólékosan megmunkált művészi teljesítmény. Balról induló felirat a peremsávbán: „Dr. Michael de Lenhos-

1. ábra Borsos Miklós műve Markusovszky Lajosról (1978)

2. ábra A Csúcs Ferenc mintázta Högyes Ferenc plakett (1947)

sek 1863–1937”. Alul: „non omnis moriar”. Hátoldalon: asztalnál álló csontváz, balra: cselló, jobbra: mikroszkóp. Balról a peremsávban: „A Bp. Tudom. Egyet. Anatómiai Intézet Igazgatója Emlékének”. Főszerkesztői voltára nincs utalás.

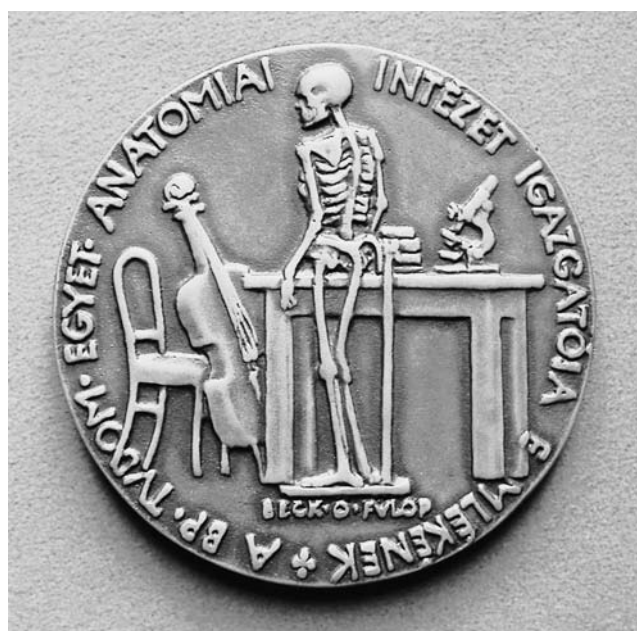
Lenhossék Mihályt a főszerkesztői székben a farmakológus Vámosy Zoltán váltotta fel. Róla az aránylag kevés érem elkészítésére vállalkozó Medgyessy Ferenc komponált tenyérnyi kerek domborművet (4. ábra). A plasztika közepén: balra néző profil, körös-körül: „Dr. Vámosy Zoltán 1938.”. A hátoldal üres.

Az öt követő főszerkesztőről, Trencsényi Tiborról hosszú életében érem nem készült, mindig elzárkózott előle. Az utó-

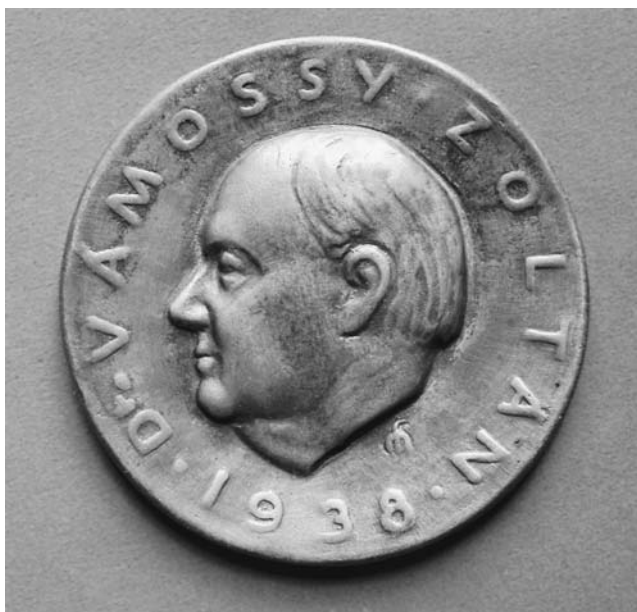
lagos „kárpótlást” a Pató-féle, 2007-ben elkészült kerek tablón kapta meg.

A jelenlegi főszerkesztőről, Fehér János professzorról az éremművész két érmet is készített (5. ábra). A korábbi érmen – amely még nem a főszerkesztői időszakában készült – balra tekintő félprofil, előtte félkörben: „Dr. Fehér János”, a másik oldalon: „orvos professzor”.

Az 1857-ben indult Orvosi Hetilapról 2007-ben emlékkötet jelent meg, amely a fél évszázaddal korábban kiadott kötethez képest igyekezett új adatokat előásni a másfél évszázad történetéből. Természetszerűleg kínálkozott hozzá az

3. ábra Beck Ö. Fülöp műve Lenhossék Mihályról (1937)

4. ábra Medgyessy Ferenc alkotása Vámosy Zoltánról (1938)

5. ábra Pató Róza érme Fehér Jánosról

emlékérem, amelyet Pató Róza művésznő remekül oldott meg (6. ábra). Középen: „150 éves az Orvosi Hetilap”, körül szimmetrikusan elhelyezve a hat főszerkesztő szembenéző portréja. Nem volt könnyű megoldani, hogy ne csak az arcvonások, hanem a köréjük kerekített „azonosító” szöveg is olvasható legyen. A méretnek a 160 mm-re történő bővítésével ez is sikerült. A hátlapon középen: „2007”, fölötté félkörben: „Markusovszky Lajos”, alatta: „Alapítvány”, majd a művész szignója.

Végül elmondható, hogy az Akadémiai Kiadó, a Markusovszky Alapítvány és a Magyar Tudománytörténeti Intézet

közös munkálkodása által közreadott emlékkötet méltó lett a jubileumi alkalomhoz, a főszerkesztőket megőrkítő érem pedig a tartalmas kiadványhoz.

A bronztablót valószínűleg a numizmatikusok fogják birtokolni, mások a diszkrétén szép könyv hátoldalán láthatják. „Valósággal mintha élneek.”

(Szállási Árpád dr.,
Esztergom, Monteverdi u. 4., 2500
e-mail: aszallasi@invitel.hu)

6. ábra A 150 éves évfordulóra készült érem, Pató Róza alkotása

